

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. ๑๒๕/๒๕๖๓

เรื่อง การสาธารณสุข : ระบบบริการสุขภาพ

: การขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล (การผ่าตัดปีกมดลูกออกโดยไม่ได้รับความยินยอม)

: แม้แพทย์ผู้รักษาได้ผ่าตัดปีกมดลูกของผู้ฟ้องคดีโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ฟ้องคดี ก่อนผ่าตัด และไม่ปฏิบัติตามที่ได้พูดคุยกับผู้ฟ้องคดี แต่เมื่อเป็นการใช้ดุลพินิจตัดสินใจตามพยาธิสภาพ หรือบนพื้นฐานของสิ่งที่ตรวจพบขณะผ่าตัดโดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการรักษาชีวิตผู้ป่วย อันสอดคล้องกับความเห็นของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่ดูแลเกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ และความเห็นของสถาบันการศึกษาด้านการแพทย์ อีกทั้งยังเป็น กรณีที่แพทย์ผู้รักษาไม่อาจละทิ้งการผ่าตัดไปแจ้งเหตุดังกล่าวให้บุคคลซึ่งเป็นทายาทโดยธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือผู้ปกครอง เพื่อรับทราบข้อมูลแทนผู้ฟ้องคดีในขณะนั้นได้ กรณีจึงเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา ๘ วรรคสาม (๒) แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่แพทย์ผู้รักษาสสามารถกระทำได้ แม้การตัดสินใจดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่อผู้ฟ้องคดี ทำให้เข้าสู่วัยทองเร็วขึ้น แต่ก็มีความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินไปตามพยาธิสภาพหรือเหตุแทรกซ้อน ของโรคที่เป็นไปตามสภาพปกติธรรมดาของโรคนั้นอยู่แล้ว ไม่ใช่เป็นความเสียหายจากการรักษาพยาบาล ของหน่วยบริการ กรณีจึงไม่เข้าเกณฑ์การจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นดังกล่าว

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ (มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม (๒))

๒. ข้อบังคับคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๕ (ข้อ ๕)

คดีนี้ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีได้รับความเสียหายจากการที่แพทย์ผู้ทำการรักษาได้ผ่าตัดปีกมดลูกของผู้ฟ้องคดีออกโดยไม่ได้รับความยินยอม แต่นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) ได้มีหนังสือแจ้งผลคำวินิจฉัยของ คณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นจังหวัดพิษณุโลก (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓) ที่มีมติไม่จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นให้แก่ผู้ฟ้องคดี นั้น เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในขณะที่ผู้ฟ้องคดี เข้ารับการผ่าตัดเนื้องอกในโพรงมดลูก ปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีมีอายุ ๔๔ ปี มีประวัติประจำเดือนออกมาก เป็นลิ่ม และกะปริบกะปรอย โดยผู้ฟ้องคดีได้พูดคุยกับแพทย์ก่อนการผ่าตัดว่าจะผ่าตัดเฉพาะมดลูก แต่เมื่อแพทย์ผู้รักษาได้ผ่าตัดเปิดหน้าท้องแล้วพบว่านอกจากมีก้อนเนื้องอกในโพรงมดลูกแล้ว ยังพบว่า ท่อนำไข่ทั้งสองมีการบวมมาก มีการคั่งของเลือด และมีพังผืดยึดติดอย่างมากคลุมรังไข่ทั้งสองข้าง กับท่อนำไข่ทั้งสองข้าง (submucous myoma with bilateral hematosalpinx with severe adhesion to both fallopian tubes) หากทำการผ่าตัดเฉพาะมดลูกอย่างเดียวและเก็บท่อนำไข่ ที่บวมแดงและรังไข่ไว้ ก็จะมีความเสี่ยงสูงที่จะมีภาวะแทรกซ้อนหลังการผ่าตัดที่อาจจะต้องถูกผ่าตัดซ้ำอีก

เพื่อตัดท่อนำไข่และรังไข่ออก และอาจเกิดความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายจากความผิดปกติของท่อนำไข่ และการมีพังผืดติดพันของท่อนำไข่และรังไข่ได้ แพทย์ผู้รักษาจึงตัดสินใจตัดปีกมดลูก (ท่อนำไข่และรังไข่ รวมกันเรียกว่าปีกมดลูก) ทั้งสองข้างไปพร้อมกับการตัดมดลูก ซึ่งแม้ความเห็นของสถาบันการศึกษา ด้านการแพทย์ อันประกอบด้วยคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังไม่เป็นที่ยุติในวิธีการรักษาและไม่ได้ให้ความเห็นว่า หากแพทย์ผู้รักษาไม่ผ่าตัดมดลูกและปีกมดลูกออก ในขณะนั้นผู้ฟ้องคดีจะอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องผ่าตัดมดลูก และปีกมดลูกออกเพื่อช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน แต่เนื่องจากผลการตรวจครั้งแรกก่อนทำการรักษา พบว่ามีก้อนเนื้ออกในโพรงมดลูก (intramural myoma uteri) แม้จะมีการพูดคุยระหว่างแพทย์ และผู้ฟ้องคดีก่อนการผ่าตัดว่าจะผ่าตัดเฉพาะมดลูก แต่เมื่อมีการผ่าตัดเปิดหน้าท้องแล้วจึงพบว่า นอกจากก้อนเนื้ออกในโพรงมดลูก ยังพบว่าท่อนำไข่ทั้งสองข้างบวมมาก มีการคั่งของเลือด และมีพังผืดยึดติดอย่างมากคลุมรังไข่ทั้งสองข้างกับท่อนำไข่ทั้งสองข้าง (submucous myoma with bilateral hematosalpinx with severe adhesion to both fallopian tubes) ซึ่งเป็นภาวะที่ ตรวจได้ยากก่อนการผ่าตัด แม้กรณีดังกล่าวจะเป็นกรณีที่ไม่ว่ายในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและ มีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน แต่การผ่าตัดที่ตึงและแยกตัดมดลูก และท่อนำไข่ที่มีการบวมมาก มีการคั่งของเลือด และมีพังผืดยึดติดอย่างมากคลุมรังไข่ทั้งสองข้าง กับท่อนำไข่ทั้งสองข้างออกจากรังไข่ทั้งสองข้าง (เพื่อเก็บรังไข่ไว้) มีความเสี่ยงที่จะเป็นอันตราย เพราะมีโอกาสต้องเสียเลือดจำนวนมากและเป็นผลร้ายต่อผู้ป่วยเป็นอย่างมาก หากผ่าตัดเฉพาะมดลูก อย่างเดียวและเก็บท่อนำไข่ที่บวมแดงอยู่และรังไข่ไว้ก็มีความเสี่ยงสูงที่จะมีภาวะแทรกซ้อน หลังการผ่าตัดที่อาจจะต้องถูกผ่าตัดซ้ำอีกเพื่อตัดท่อนำไข่และรังไข่ออก และอาจเกิดความเสี่ยง ที่จะเป็นอันตรายจากความผิดปกติของท่อนำไข่และการมีพังผืดติดพันของท่อนำไข่และรังไข่ได้ ขณะผ่าตัด การที่แพทย์ผู้รักษาผ่าตัดปีกมดลูกของผู้ฟ้องคดีโดยไม่ได้รับความยินยอมที่ได้รับ การบอกกล่าวจากผู้ฟ้องคดี จึงเป็นการใช้ดุลพินิจตัดสินใจตามพยาธิสภาพหรือบนพื้นฐานของสิ่งที่ ตรวจพบขณะผ่าตัดโดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการรักษาชีวิตผู้ป่วยตามข้อ ๕ ของข้อบังคับ คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจ่ายเงิน ช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่ดูแล เกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบวิชาชีพที่มีความเห็นว่า การตัดสินใจผ่าตัดปีกมดลูกทั้งสองข้างออก ในขณะผ่าตัดนั้นเป็นการตัดสินใจบนพื้นฐานของสิ่งที่ตรวจพบขณะผ่าตัด ขึ้นอยู่กับดุลพินิจ ของทีมแพทย์ผู้ผ่าตัดเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัย ความเห็นของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และความเห็นของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็มีความเห็น ในทำนองเดียวกันกับความเห็นของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยดังกล่าว แม้ความเห็น ของแพทย์จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล จะเห็นว่า ไม่จำเป็นต้อง ตัดปีกมดลูกทั้งสองข้าง ไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต แต่ก็ยังให้ความเห็นว่าอาจจะถูกผ่าตัดซ้ำอีกในอนาคต

ถ้าเก็บเอาไว้ ดังนั้น การตัดปีกมดลูกทั้งสองข้างจึงเป็นการตัดสินใจด้วยเหตุผลทางการแพทย์จากพยาธิสภาพและสิ่งที่ตรวจพบ รวมทั้งคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ และแม้ว่าแพทย์ผู้รักษาจะไม่ได้แจ้งให้บุคคลซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองดูแล ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาลของผู้รับบริการ แล้วแต่กรณี รับทราบข้อมูลแทนในขณะนั้นได้ เนื่องจากแพทย์ผู้รักษาไม่อาจละทิ้งการผ่าตัดไปแจ้งเหตุดังกล่าวได้ อันเข้าข่ายยกเว้นตามมาตรา ๘ วรรคสาม (๒) แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และแม้การตัดสินใจดังกล่าวอาจจะเกิดผลข้างเคียงต่อตัวผู้ฟ้องคดี ทำให้เข้าสู่วัยทองเร็วขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากพยาธิสภาพที่ทำให้ต้องตัดปีกมดลูกทั้งสองข้างออกและเป็นภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นตามปกติจากการตัดปีกมดลูก แต่ก็ เป็นความเสียหายที่เกิดจากการดำเนินไปตามพยาธิสภาพหรือเหตุแทรกซ้อนของโรคที่เป็นไปตามสภาพปกติธรรมดาของโรคนั้นอยู่แล้ว กรณีไม่ใช่เป็นความเสียหายจากการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการ ดังนั้น มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ที่ไม่จ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ผู้ฟ้องคดี และมติของคณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุข (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) ที่ให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีด้วยเหตุผลเดียวกับความเห็นทางการแพทย์ข้างต้น จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

คำสำคัญ : การบริการสาธารณสุข/ความเสียหายจากการรักษาพยาบาล/เงินช่วยเหลือเบื้องต้น/พยาธิสภาพหรือเหตุแทรกซ้อนของโรค